

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
administracija in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemana velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " "
za četrt leta . . . 2 " "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Evangeljski pastori pa katoliški pastirji.

Vojskujoča cerkev katoliška ima vsegar svoje vojščake, pa tudi vojvode, kateri se pogumno borijo sami ter modro vodijo verne svoje po raznih borbah naposled k gotovi zmagi. Najhujše borbe godijo se sedaj na Nemškem, in ravno oni svetijo se nam najboljši junaki.

Po srečnih vnanjih razmerah dvignila se je Nemčija na vrhunec posvetne moči, in kdo vé, kako bi po zmagani Avstriji in potrti Franciji rojili celo katoličani, pijani zmagovite slave svoje, ko bi Bog vzbudil ne bil jim borbe domače. Bismarku gre delež v tem oziru, in še čez mnogo mnogo let bode nori Kulman pojasnoval to grozovito borbo vsled komedije, ktera se je javno vršila med njima celo pri zelenih mizah sodnijskih. Obrekli so bili poglavarja cerkve katoliške samega, škofe, društva katoliška, družbe rokodelske, češ, da so vzrok omenjene krivde; sedaj pa jih je sram prav v peto, ker po neznanskih prizadevah in preiskavah vendar niso dobili nikogar niti posameznega, niti društva katoliškega. Umaknili so bili Kulmana lastnemu sodniku katoliškemu, in preiskoval ga je sodnik protestant, predsednik nekega liberalnega društva; vradno postavljeni zavétnik mu je bil starokatoličan in liberalec; izmed porotnikov zatoženi ni odvrigel nobenega, državni pravdnik pa vse, kolikor jih je po postavi smel, in sicer vse tako zvane ultramontance! In to — se vé — v ta namen, da bi obdolžiti mogli kake krivde škofe, duhovne ali vsaj katoličane nemške, pa — vse zastonj!

Vendar ni brez dobrega sadu to za cerkev

katoliško. Kdo vé, katerih malikov bi se bili poprijeli ljudje v slavi in v zlatu o zanikarnem miru? Tudi v miru dobri pastirji veliko koristijo svojim vernim, in jih vadijo lahko v čednostih in dobrih delih. Toda v ognju se čisti zlato, v viharji se kažejo značaji, v trpljenji in zatajevanji se ponajajo verni junaki, da se k nasledvanju vnemajo pravi kristijanji, in da se oči odpirajo zmotencem in srca v zbuja ločencem, kateri radi ali neradi spoznavajo, da le v katoliški cerkvi vlada duh božji, duh resnice in pravice. Pomenljivo in častljivo je spričevanje, katero pastirjem katoliškim v „Deutsche Landeszeitung-i“ daje neki pastor evangeliški, da o njem zgine vse vradno in liberalno Kulmansko zabavljanje, kakor zgine ponočni strah o prvem petji petelinjem. „Sam pogled na rimske duhovne naše dobe spričuje, kako prav je Gregor VII. spoznal bitnost svoje cerkve in s kako primerno svestjo se je na njo oziral. Krdelo rimskih duhovnov je krdelo junakov. Po sedanjih svetovnih razmerah usiljeni boj bijejo oni z vedno rastočim ognjem, kateri spominja na starinske polke ali legijone. Strmé pogéduje svet na one može, kateri se nikakor primorati ne dajo, da bi storili kaj, kar nasprotuje vredbam njihove cerkve. Oni pustijo, da jim vzamejo službo in kruh, da jim zarubijo vse, da jih tirajo v ječo, pa nesklonjeni se držijo stano vitno, in danes potisnjeni nazaj — stojijo jutri spet na prejšnjem mestu. To so duhovni, to so vojščaki, to so može. — To ni najmanjša prednost rimske cerkve, da se v njej nahajajo duhovni, t. j. može dejanja, ne pa besedovanja. Nekako leto je minulo, kar je prispela k nam strašna novica o tisti francoski ladiji, ktera je v temotni noči predrta od španjskega parnika v desetih minutah z brodniki in potniki po-

greznila se v morji. Kedar vodé dero v ladijo, in iz spanja preplašeni nesrečni ljudje vse križem zbirajo se na površji, jokajoči eni, moli joči drugi, srpó obupajoči tretji, hiti katolišk duhoven od ljudi do ljudi ter oznanuje vsem skesanim odpuščanje njih grehov v imenu Boga, pred kterege prestol jim v malo trenutkih stopiti bode. Veličasten prizor mašnikov! Hvalite svoje vojvode, kateri v sredi med bojem sovražnim krogijam nastavljajo prsi, slavite svoje državnike, kateri mirno zró v pištolo, katero je na nje pomeril tajni moritelj; — proti temu duhovniku skriti se morajo. Ko vse omedléva, ostane on miren, ko vse prestrašeno umika se zijočemu žrelu smrti, sega on s svesto roko v nebesa in daje umirajočim življenje. In med sto duhovni rimske cerkve-jih je devetindevetdeset, ki delajo temu enako. Med sto duhovniki cerkve evangeliške dobil bi se morda eden. Da, mi evangeliški pastori smo veliki v besedi, in kdor bi nas v ožem krogu mogel poslušati, moral bi o naši pogumnosti storiti si najvišji zaumek, tudi kdor nas v posvetovanjih sliši, prestrašil bi se delavnosti naše. Kedar pa je treba, da skažemo besede svoje v dejanji, kedar je treba, da sveta prožimo čelo in s svojim životom branimo zastavo, katero smo ravnokar tako drzno povzdigovali, tedaj pade nam srce na tla in pogum naš v prah. Tedaj vpije žena in deca: „to pa ne to“; tedaj prihajajo skrbni prijatelji. Kar pa na zadnje odloči, je to, da je pogum naš bil uméten in brez dejanskega stališča. Katoliški duhoven vé, da mu je Bog izročil dejanske ali resnične pomočke, mi pa imamo v oblasti le besede. . . . Zgovornost je pri nas prevzela vse; mi smo pridigarji, da bi morali biti tudi duhovni, to slutimo komaj. Marsikteri blago vzgojeni so po tej nasprotnosti med vzorom

Podlistek.

Moč značaja.

(Po S. Smiles-u J. Steklasu.)

(Konec.)

Kakor poediní, tako morajo tudi narodi svoj značaj ohraniti; in posebno pri narodu, ki ustavno živi, kjer namreč vse vrste ljudstva več ali manj politično moč izvršujejo, treba je, da narodni značaj odločuje vrlina mnogih, a ne poedinih. Tiste vrline, ki kinčajo poedinca, morajo kinčati tudi ves narodni značaj. Ako ni narod velikodušen, pošten, kreposten in hraber, bode pred svetom malo veljal, a narod, kateremu je največi bog vsakdanji kruh, zgubil se je na zel in slab pot. Kakoršen je kateri narod, takšni so navadno tudi oni, ki nad njim vladajo. Kjer je večina vestna, pravna in poštena, tam so tudi vladarji pošteni, pravni in

in vestni, nad narodom pokvarjenim pa sebičnim in nepoštenim, ki niti resnice, niti zakona ne spoštuje, bodo gotovo sebičniki in nepoštenjaki vladali. Edina obramba pred takim gospodstvom je v razsvetljeni osebni slobodi in čistoti osebnega značaja. Brez teh vrlin ne more biti v nobenem narodu krepke močatosti, niti prave svobode. Tudi največa politična svoboda ne povzdigne naroda, ako so poedinici skvarjeni, takšnemu narodu je marveč svoboda gotova propast.

Narodi kakor tudi poedinici čutijo se ojačeni in ohrabreni, ko znajo, da pripadajo velikemu rodu, da so dediči njegove velikosti in da morajo slavo njegovo obvarovati. Lepo je to, ako ima narod veliko prošlost, na katero se more s ponosom ozirati.

Se spominom na velika dela prošlosti oživljuje se sedajnost. Življenja narodov kakor tudi poedinih ljudi je veliko blago izkustva, katero rodi društveni napredek in blagostanje, ako se modro rabi, a zgubi se v sanjarijah, zmotah in pogreških, ako se zlo obrača. Na-

rodi se kakor ljudje čistijo in krepijo po skušnji in trpljenju. Tista so najglavnejša poglavja v domačej zgodovini, ki nam pripovedujejo, kaj je vse narod imel pretrpeti, dokler se mu je značaj lepo razvil in odgojil. Mogoče, da je tukaj ljubezen za svobodo in domovino mnogo naredila, ali največ se je zgodilo po skušnjah in pretrpljenih nadlogah.

Največi del tega, kar se dandanes domoljubje imenuje, prazno je farizejstvo, ter se ne pokazuje v delih, nego v širokoustju, vekanju, prekučevanju, vpitju in vednem ujedanju; tako domoljubje je za vsak narod pravo prokletstvo.

Pravo domoljubje povzdiguje in krepi domovino z vernim delovanjem, vrši možko svojo dolžnost, živi pošteno, trezno; čestito gleda porabiti k blagostanju vsako priliko, ktera se mu s ktere koli strani ponuja, spoštuje spomin in izgled velikih mož prošlosti, ki so se svojim trpljenjem za vero in svobodo zaslužili sebi večno slavo, a svojemu narodu pravo za svobodno in samostalno življenje.

Da postane narod velik, ni treba, da je

cerkve ter službe duhovske pa med dejansko poskušnjo obeh gnani bili v naročje rimske cerkve . . . pogubljevati jih ne moremo!"

Tako je brati v omenjenem listu, kjer pastor cerkve evangeliške z ozirom na pogumno bojevanje katoliških škofov in sploh vernikov po Nemškem resnici daje pristojno spričevanje. Daní se, ne sicer zato, ker solnce pričenja svetiti — vsaj sveti vedno — temu ker ljudje začenjajo misliti in gledati. Da bi tudi skoraj spoznali in sprejeli resnico!

Politični pregled.

V Ljubljani 25. novembra.

Avstrijske dežele.

Česki državni poslanci še zdaj niso dobili vabila priti v državni zbor. Ker so ustavoverci dosihmal komaj komaj čakali, da so česki državni poslanci po izreku državnega zbora zgubili svoje mandate, vzroka sedanjega obotavljanja gotovo ni iskati pri nemških ustavovercih, ki hočejo s pogostimi volitvami ljudstvo utruditi in na ta način na Českem prodreti, ampak skoro bi se smelo reči, da to obotavljanje je v nekaki zvezi s cesarskim bivanjem na Českem.

Pri mestnih volitvah v Pragi 23. t. m. so bili izvoljeni vsi od narodne stranke priporočani kandidati. Nemško-liberalna stranka se volitve ni vdeležila. Ravno ta dan so bile tudi mestne volitve v Gradcu, kjer pa so bili izvoljeni zgolj liberalci. Meščani so s svojimi kandidati ostali v veliki manjšini. A kdo se bo temu čudil? V Gradcu vse mrgoli penzionistov, ki so pa najgorečnejši privrženci sedaj vladajočega liberalizma. Kjer se ti vgnjezdijo, imajo meščani plačevati davke in veliko dražje kupovati živež, pri mestnih zadevah pa — molčati in plesati, kakor jim po večini tuji penzionisti godejo. Ali bi ne bilo bolj prav, da bi ti ljudje imeli lastni volilni oddelek?

Dalmatinski ces. namestnik baron Rodič je bil kmalo po strašnem dogodku v Podgorici v Cetinjah ter je imel s črnogorskim knezom pogoste pogovore. Vsled tega pa je ruski poslanec, kakor poroča „Triest. Zteg.“, iz Petrograda dobil povelje, da naj precej zapusti Cetinje. Še tega se ubogi Avstriji manjka, da pride v naskrižje z Rusko, v kakoršno bi jo nemško-liberalci strašno radi spravili, da bi potem tem ložej stiskali slovanske narode avstrijske.

mnogobrojen. More on imeti prostorno domovino in silen broj, pa tudi neimeti prave veličine. Narod izraelski je bil majhen, pa vendar kako veliko življenje je razvil in kako silen vpliv je imel na osodo človečanstva! Grška je bila mala po prostoru, Atene neznatne na številu prebivalcev, pa vendar kako velike v umetnosti, znanosti, hrabrosti in domoljubju! Ali Atene so imele dva velika nedostatka: prebivalci namreč niso poznali družinskega življenja in osebne prostoti, kajti v njih je bilo več sužnjev nego svobodnih. Njeni javni možje so bili v svojej čudorednosti mlačni, ako ne pokvarjeni, a žene skoz nečiste, pa je to tudi njim prouzročilo brzi propad.

Enako se ima tudi propad Rima pripisati splošnej pokvarjenosti in lenobi naroda. V Rimu je bilo v zadnjih časih sramota delati in samo sužnjim odmenjeno. Mestnjani se niso nič več ponašali z značajem in vrlino svojih velikih prednikov, in carstvo je propalo, ker ni bilo vredno, da živi. Vsi narodi, ki rajše v enem samem boju funt krvi, nego pri čestitem

Vnanje države.

V nemškem državnem zboru je alzaški poslanec Winterer britko tožil o silovitostih, ktere pruski žandarji in policaji tam počenjajo. —

Berolinski „Tagblatt“ o Arnimovi zadevi poroča, da 19. septembra, tedaj kakih 14 dni pred zaporom Arnimovim, je prišel k založniku B. Tagblatta neki gospod, ki je sploh veljal za Arnimovega agenta, ter mu je ponujal 250 tisuč tolarjev, če dovoli, da neki gospod, ki ima najmogočnejše zveze, je prebrisan in bogat, bode imel vpliv do vredništva B. Tagblatta. Če pojde tako naprej, pravi „Grmanija“, bodo prišle še prav lepe reči na dan. Arnimovo pritožbo, da so ga v novič zaprli, je sodnija zavrgla.

Badenska nadškofija v Freiburgu je po smrti nepozabljivega nadškofa Hermana Vikaria že 8. leto izpraznjena in dasi je njen začasni oskrbnik, kapiteljski vikar Lotar Kübel, izvrsten mož in so mu vsi verni iz srca vdani, vendar le želé, da bi dobili pravega vikšega pastirja, naj bo že dosedanji kapiteljski vikar ali pa kak drug pobožen duhovnik. Stolni knpitel ima pravico sestaviti imenik za škofijstvo sposobnih mož; storil je to že dvakrat, pa vlada je pred dalj časom zavrgla prvi imenik in pred nekaj dnevi tudi drugega, češ, da ne more izmed priporočenih nobenega izvoliti, ker rotenburški škof He fele ponujene mu nadškofije noče sprejeti, štirje drugi pa, namreč spirski škof Haneberg, profesor Alzog, korar Behrle in fajmošter dr. Dieringer so rekli, da jim ni mogoče brezpogojno priseči državi, če bi bil kateri izmed njih za nadškofa izvoljen. Zato vlada od stolnega kapitela zahteva, da naj sestavi tretji imenik, bode pa tudi s tem boje tako malo zadovoljna, kakor s četrtim, petim ali desetim dokler bode svojo tiščala. Noben vesten človek, tedaj tudi duhoven, ne more priseči brezpogojne pokorščine in da bi pokorščine ne odrekal, če bi se mu kaj napačnega ali pregrešnega zapovedalo. Možje Reinkensove baže bi pač brezpogojno prisegli, če bi se pa od njih zahtevalo kaj nedopuščene, bi ne hoteli vbogati, ampak bi marveč žugali z odstopom, kakor je Reinkens storil na Pruskem.

Pruska zbornica šteje 259 poslancev desne, 210 leve in 39 srednje stranke. 23. t. m. je kralj zbornico odprl ter v stolnem govoru se ljudstvu zahvalil za vdanost, ktero mu je skazalo o priliki njegove petindvaset-

posiu kapljo znoja prelijejo, morajo umreti ter krepkejšim mesto odstopiti.

Ko je Ljudevit XIV. vprašal glasovitega Colberta, zakaj on, vladar prostorne in ljudnate Francoske, ne more premagati male Holandske, odgovori mu minister: „Zato, gospodar, ker se veličina zemlje ne meri po njenem prostoru, nego po značaju njenih prebivalcev. Ker so Holandezi marljivi, trezni in krepki, težko jih bode vaše veličanstvo premagalo.“ V čistem značaju tedaj se najde prava veličina. Brez tega more biti narod bogat in naobražen, ali zato je vendar na robu svojega propada. Preneha li narod spoštovati resnico, poštenje in pravico, potem ne zasluži več, da živi. Ako je ktero zemljo zadela nesreča, da jej je narod po strankarskej besnosti zaslepljen ter ako nima več v njem poštenja, niti reda, niti zakona, niti pokornosti, niti kreposti, niti varnosti, niti značajnih čestitih ljudi, potem mu je odzvonilo, in pač bi tedaj vredno ne bilo, da se kaj od njega reši.

letnice. Dalje napoveduje novo kazensko kupčijsko in še neko drugo postavo, ktere namen je pomnožiti osebno varnost po nekterih delih dežele. Gledé vnanjih razmer omenja, da Laška živi v prijaznosti z vnanjimi državami. Konečno se zahvaljuje Bogu za dobro letino in za njegovo pomoč pri vseh drugih rečeh.

Na Francoskem so pri mestnih volitvah skoro povsod zmagali republikanci. V kmečkih pa so po večjem voljeni konservativni kandidati. Ruska cesarica je prišla v Paris, od koder se poda v Cannes, kjer bode dalj časa ostalo.

Iz Ruskega se poroča, da bodo v budgetu za prihodnje leto dohodki presegali stroške.

Srbski knez je 22. odprl narodno skupščino, ter v svojem govoru omenjal častnega sprejema v Carigradu, svojega bivanja pri rumunskem knezu, kjer stavijo veliko zaupanje v prijaznost s Srbsko, in svojega shoda z vladarji in državniki velikih držav. Knez napoveduje več vladinih predlogov in priporoča skupščini, bi li ne bilo koristno vstave v liberalnem smislu spremeniti?

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 25. novembra. (Nekaj o učiteljski pripravnici.) V srce me je zbolelo, ko sem te dni slišal, kako slabo se nekteri učiteljski pripravniki obnašajo; rečem nekteri, ker vem, da je med njimi mnogo prav dobrih in pridnih mladenčev, ki obetajo biti prav marljivi učitelji. Pa so med njimi tudi taki, ki so se na gimnaziji in realki slabo obnesli, in kterim je pripravništvo le pribežališče grešnikov. Kdor vé, kako težko se na napačno pot zašli človek zopet spreobrne, se ne bo čudil temu, kar se je te dni o nekterih pripravnikih govorilo po mestu, kako se posmehujejo postu, sv. maši, pa tudi — svojim učiteljem ter tako pričajo, da spačeni zanikarnej, ki zaničuje cerkveno zapoved, zaničuje tudi šolske nauke svojih učencov. Taki spački spridujejo svoje dobre tovariše in kakošen bo še le sad, ko je že taki cvet! Zato je dolžnost vikših, gledati na to da se smeti potrebjijo izmed tistih, ki imajo biti prihodnji učeniki našega naroda; ker gorjé narodu, ako dobi take brezverske spake za učenike svojim otrokom!

V zgodovini človeštva tehten mož, Perikles, je svoje dni enemu svojih prijateljev dal prav imeniten nauk. Prosil ga je prijatelj, naj vendar iz ljubezni do njega v neki reči krivo priseže. Perikles pa mu je dal kratek odgovor: „Veš kaj? prijatelja sva, pa le do oltarjev“. . . Tudi mi katoličani imamo vzrok reči: Prijatelj smo šól, prijatelji omikovanja in učenosti; „pa le do oltarja“. Taka omika, kakor jo zdaj n. pr. možje ljubljanske „Schulzeitunge“ in drugi razširjajo, pelje v divjaštvo. „Skušnja uči, da ljudstvo brez vere in npravnega občutka se ne more gospodovati z dobroto, ampak le s strahoto in trdobo in da vladarji sami se le s trudom ohranijo na svojih prestolih. Svoboda je potem postala laž, sila in strahovitost gospoduje, in kakor grenek zasmeh se glasé tolikrat ponavljane besede: „Der Freiheit eine Gasse!“ (Gl. „Weckstimmen V., 11. Heft, 1874.“)

Tolikrat se slišijo grenke pritožbe, kako razuzdana je mladina; na koga se snide poslednjič odgovornost?

Molčimo o mnogoterih kužljivih virih, iz kterih se mladina kuži po časnikih in malopridnih knjižurah; ako pri tem še v učilnici ni potrebne discipline, ako se zlasti najprva

veljava — vera in cerkev — več ne spoštuje, potlej je zgubljeno vse, mladina je ogoljufana za pravo in jedrsto odgojo, in to je vir vse nesreče.

Grški govornik Demosthen je rekel neki dan državniku Fokijonu: „Ljudstvo te bo umorilo, ako v besnosti obdivja“. — „Tebe pa“, odgovori Fokijon, „bode umorilo, ako se strezni“. V življenji in dejanji se ima ta stavek tako-le glasiti: „Mnogi izmed ljudstva, draženi in spačeni, zdivjani po sleparskih ukih, bodo besnili zoper svoje mašnike in take, ki so njih dobrotniki; jezuite in druge redovnike bodo iskali po njih samostanskih celicah in jih preganjali iz kota v kot po zemlji kakor lovljeno zver iz gozda; celo domača zemlja naj se tem (češ, da) „hudodelnikom nad omiko“ ne privoši; preganjali in zaničevali bodo vse dobre moše. . . Toda sulica se utegne kmalo obrniti, utegne se obrniti zoper draživce in sleparje, kateri imajo svobodo v ustih, laž v srcu. . . Nesrečna dežela, kjer (lažnjivi liberaluhi) prostosti iščejo v tem, da ljudstvo od Boga oprosté, ko je vendar sv. apostelj Pavel zapisal globoko vtrjeno besedo: „Kjer je duh Gospodov, tam je svoboda“. (Weckstimmen. Ravno tam.) Zdaj pa se po mnogih krajih mladina odtrguje nalašč od oltarjev, po družih se premalo resno zavrača, kadar mladina sama v tem nemarnost ali celo zaničevanje razodeva. In taki duh se kaže pri mnogih, ki imajo biti učeniki nedolžnih otročičev slovenskih srarišev!! Pové naj vsak pošteni, če je to vestno, če je to pravično: takim zanikarnejem kdaj mladino v roke dati? Niso li otročiči biser vsacega naroda? „Ne mečite biserov svinjam“, svari Zveličar. Le najblagši, najboljši, najpoštenjši značaji so vredni, da se jim izroči tako imenitno opravilo, kakor je učiteljstvo.

Iz poljanske doline na Gorenjskem 23. nov. (O šolah nekaj.) Ko je bila šola še bolj v duhovskih rokah in je bilo manj šolskih nadzornikov, šolskih svetov in enake ropotije, bila je mnogo boljša od sedanje, to je dokazano, ker je vsaj bila. Zdaj pa, ko bi vse to za-njo skrbeti moralo, je pri nas celó ni. Učitelja v Poljanah in na Trati sta bila premeščena drugam, a drugih ne dobimo, celó ne vemo, kdaj ju bomo dobili. Prej se je vselej šola pričela že s 1. nov., letos se pa pred Božičem ali novim letom gotovo ne bo. Potem pa v enomer trdijo, da vlada skrbi za našo šolo! Kaj bo z otroci, ki tako dolgo morajo biti brez pouka in posebno zdaj, ko imajo največ časa za obiskovanje šol. Dalje je po novi naredbi javerska fara vsolana v Poljane, do kamor imajo otroci dobro uro pri lepem vremenu. Kako bo po zimí, ko sneg čevelj debelo pade in odrašen, trden človek iz Poljan do Javorij dobri dve uri potrebuje, tega si še misliti ne moremo. Da, gledé šol je pri nas, da se Bog usmili!

Iz trnovske fare na Notranjskem, 21. novbr. Znano je, da od velike Nemčije brije mrzel krivec spridenosti; pa ne od pravih Nemcev, temuč le od pohlepkih luteranskih odpadnikov, po katerih dandanes ves slabi značaj cele Evrope svoj plašč obrača. In to ljudstvo se skriva pod veliko Nemčijo, da lože prave Nemce na-se poteguje, in ž njimi sonarode slabi, ker svojim krščansko pravičnost vničuje, da tako brezverni svoje sobrate, bodi si kakor koli — brezvestno zatirajo in tlačijo. Dokler še naša mila domovina ni vedela toliko o tej razvpiti nemščini, bila je še srečna; kajti verni Nemec je le svojega sodržavljana pritiral do mej, bodi si v tem ali onem obziru, koli-

kor mu je verska pravičnost pripuščala; a v sedanji pruso-nemščini drug tič poje, namreč kakor je pel Napoleon I., da bi se s cele Evrope naredila velika „Lutrovina“. Slovenci se imamo dandanes kaj boriti. Naše verno ljudstvo ni imelo prilike učeno postati, a po liberalizmu tudi učeno ne bo, ampak le sprideno, kar se očitno lahko vidi; naj bi pa vendar oni pisatelji, kateri so bolj zmožni od mene, rók križem ne držali, in ne plašili se pred senco; naj pomislijo, da iz njih peresa rešivne srage na trpeče ljudstvo padajo, ktere tudi tam ne bodo brez plačila. Vem, da je to trudapolno delo, hujši nego z rovnico kopati, al komur bije srce za dom in pravo srečo, on se v ljubezen zamakne, in najslajši trenutki so mu to: da je svojemu narodu veren, kakor je mnogo naših vrlih Slovencev, ki so se in se še zdaj žrtvujejo za nas.

Kdor ima kolčikaj uma, tudi lahko previdi, kaj ima liberalizem na čelu: prekucniti vse, kar je do zdaj še svetega in veljavnega. Zato, liberalizem, proč od nas! To je le trobilo strasti, kar nam Slovincem nikdar koristilo ne bo. Če bomo bolj liberalovali, prej nas bodo ponemčili, ker njih geslo je „svoboda“; to je pa, kdor je jači, ta kraljuje. In potem, kaj hočemo, če liberalni postanemo, ako nas tlačijo?

Domače novice.

Ljubljana, 26. novembra.

(*Naši domači starinoslovci in ljubljanski kritikar Dimitzove „Geschichte Krains“.*) V neki številki ljubljanskega „Tabglatta“ se ta kritikar prevzetno raduje, da g. Dimitz v svoji zgodovini „ignorira“ preiskavanja naših domačih starinoslovcev o vprašanji: Kdo so bili prvi stanovniki na Kranjskem, in jeli niso že zraven Ilirov in še le v 4. stoletji pred Kristom čez Alpe do Galicije prišlih Kelto, tudi Slovenska plemena med Karpati in Adrijo stanovala. Očitno se posmehuje preiskavam „des Trstenjak und Genossen“ in reče, da vsa ta preiskovanja nimajo več vrednosti, nego Kolarov „monströses Werk — Staroitalia slovanska.“ Mi samo „mimogrede“ omenjamo, da to, kar g. „Trstenjak in Genossen“ trdijo, so uže trdili nemški zgodovinoslovci Schletzer, Mannert, Laube, Gatterer, v novejših časih tudi Hahn, slavni pisatelj knjige: Albanische Studien, Prof. Tschofen v svoji izdaji Tacita, ki ima Venete, katerih vlastina je bila jadransko primorje, mesta Grado, Tergeste itd. za Slovane.

Pa še več. Ravno izišli Matičin Letopis 1874 ima zopet dve večji razpravi o prvotnih stanovnikih med Karpati in Adrijo iz peresa g. Terstenjaka, prvi ima naslov: „Slovanski elementi v Venetščini“, drugi: Komentari k zgodovini Salašanov, Japodov, Venetov in Tauriskov. Naj ti razpravi g. Dimitz in njegov kritikar pazljivo bereta, menda bodeta dobila vsaj nekoliko pomislikov. Da pa bi g. Terstenjakovi spisi nebi imeli več vrednosti, kakor Kolarove res onesrečene arhaiologične in filozofične razprave, naj tukaj neke vrstice iz pisem postavimo, ki jih je veljavni jezikoslovec g. dr. Bernhard Jülg, prof. na Insbruškem vseučilišči, on isti, ki je leta 1853 v „Literaturblatt Wienerzeitung“, omenjeno Kolarovo delo mojsterski pretresoval, in znanstveno (ne pa z „Machtsprüche“ kakor Tagblattov kritikar, dokazoval, kar je na delu napčnega) — pisal g. Terstenjku. Glasijo se tako-le: „Ich habe Ihre Schrift mit dem höchsten Interesse und unausgesetzter Spannung gelesen. Sie behandelt eines der schwierigsten Probleme der

Sprachforschung“. — V daljnem opazovanji nekoliko pomislikov o slovanskosti Venetov piše prof. Jülg: „doch nimmt diese meine subjektive Ueberzeugung Ihrer gediegenen Forschung nicht das mindeste, es kann auch meine Ansicht falsch sein, — fahren Sie fort mit Ihren Forschungen“ itd.

Tudi „Wiener Abendpost“ Nr. 165. str. 1317. piše med drugim: „der um die slawische Alterthumskunde und Literatur hochverdiente Pfarrer Terstenjak hat auch mit dieser Arbeit der slawischen und vergleichenden Sprachforschung bestens genützt“. Ta sodba je, kakor je nam znano, iz ust strokovnjaka. G. Terstenjak je uže dogotovil drugo razpravo in mi smo prepričani, da ko bode beli svet zagledala, bode g. Dimitzu in njegovemu kritikarju delala veliko preglavico in dosti skrbi, in da se bodo v nji našli rezultati globokih študij, ne pa „leere Hirngespinnste“.

(*Surovost policajev ljubljanskih.*) „Narod“ pripoveduje prav divjaški čin, ki se je godil te dni v ljubljani. Po „Zvezdi“ pride čedno oblečen kmečki fant, kteremu se je videlo, da ga ima preveč v glavi, in malo zauka; brž je policaj pri njem, ga prime in sabo vleče. Med potjo se nekaj spreta, policaj mu na to zveže roke, ga vrže parkrat ob tla ter mu izruje celó pest las, da se mu je kar kri po glavi pocedila; ko se fant, zdaj se vé da jezen, še nekoliko ustavlja, ga vrže policaj še par krat z vso močjo ob tla ter buta z njegovo glavo ob kamniti tlak. Prideta pa še dva policaja na pomoč, ti fanta, ki je bil že ves višnjev in krvav, še pretepajo, potem pa, ko se ni več ganil, ga neso proti „rotovžu“. Ljudje, ki so to videli, so godrnjali in zdelo se jim je, da je fant mrtev. Na vsak način pa je hudo poškodovan. To vse se je godilo pri belem dnevu. Takih prizorov po drugih mestih menda pač ni videti, da bi policaji pijanca, predno so ga spravili v varnost, skoro do smrti topli. Tako se ravna s tolovaji.

Razne reči.

— Kranjski okrajni paša Derbič je v okraju kranjskem prepovedal streljanje z možnarji pri vseh, tudi pri cerkvenih slovesnostih. S tem so, se vé da, popravljene vse ceste po njegovem okraju, javna varnost je izgledna in vsem pritožbam konec storjen. Škoda le, da paša te prepovedi ni še razglasil, predno so na Novi Oslici — po ukazu nekoga, ki je gospodu Derbiču zeló hvaležen za naklonjenje neke sumljive podpore — z možnarji streljali njemu na čast, ko je prišel tje s komisijo za uravnanje zemljiškega davka. Morda je pa dal to prepoved ravno zavoljo tega, ker mu je bilo to streljanje neprijetno — ka-li?

— Na Češkem sta umrla v kratkem sloveča rodoljuba, ki sta delovala tudi med Jugoslavlani. Prvi Franjo (Branislav) Kořinek, r. na Moravskem l. 1831, gimnazijski prof. v Gradcu, Varaždinu, potem v Zagrebu, od koder je pogosto dopisoval — od Save — v češke liste. Hrvatoma je spisal naučno knjigo zgodovinsko. A Madjaroni so ga umaknili in deloval je na Češkem po časnikih, spisal v „Matice lidu“ več strani: Obraz sveta slovenskeho, Sovsede Slovanu itd., bil je naposled profesor na realni gimnaziji v Pragi, kjer je ravno umrl 19. novembra. Drugi, tudi roj. Moravec, pa je Jos. Pravš, kateri je iz Brna prišel v Zagreb, pisaril v „Agram. Ztg.“ l. 1848, izdajal „Südslav. Zeitschrift“ tajnik Matice ilirske pozneje vredoval Neven, pisaril v razne časopise v duhu narodnem, vredoval

Vončinovo „Südslav. Ztg.“ v Oseku, kjer pa oboli; postane potem ondi tajnik trgovske zbornice, in po mnogih trpinstvih zastan slovanške narodnosti umre te dni v Oseku.

— Glasoviti ropar Roža Šandor je bil že v četrto k smrti obsojen, pa od cesarja pomiloščen, in smrtna kazen mu je spremenjena v dosmrtno ječo. V prvo ga je pomilostil Košut leta 1848. V drugo so ga pomilostili cesar, ko je bil od Budenske sodnije k smrti obsojen; V tretje pa l. 1868 na prošnjo njegovih Segedinskih rojakov. Da so ga zdaj zopet pomilostili, je menda od tod, ker je že jako oslabil in ni več nevaren. Roža Šandor sam ni verjel, da ga bodo obesili. Ko so mu smrtno obsodbo prebrali, se je mirno sklical na cesarja ter rekel: Mene ne bodo obesili; jaz bom pomiloščen ali od cesarja, ali pa od koga drugega.

Poslano.

V zadnjem listu „Slovenca“ se pritožuje več rokodelcev, naslanjaje se na peticijo do ministerstva, čez ljubljanski magistrat, ker je dal obuvalo za mestno stražo v kaznilnico delat in ne domačim rokodelcem. Da-si meni nikakor ne pride na misel zagovarjati ljubljanski magistrat, naj mi bo vendar-le dovoljeno spregovoriti tudi par besedi v tej zadevi, ker je že sprožena.

„Več rokodelcev“ toži zaradi velikih davkov, majhnega zaslužka itd. Ali so pa vse te pritožbe popolnoma opravičene? Ne bom rekel, da je mnogo rokodelcev, ki zaradi tega po pravici tožijo, ki v kljub pridnosti, marljivosti in štedljivosti ne morejo naprej; ali oglejmo si nekoliko druge, ki se tudi vedno pritožujejo zaradi pičlega zaslužka, pa po krivici, kakor bom v kratkem dokazal.

Če greš zjutraj v gostilnico, katerih ljudi boš največ našel tam pri golašu, pivi, vinu in ne pri maselcu, marveč kar pri poliču ali bokalu? Rokodelcev, krojačev, čevljarjev, kovačev, mizarjev itd. Med tem ko vsak drugi dela dopoldne in se kosila veseli, je tak „rokodelec“ že dvakrat sit in ne le, da ga to denara stane, temuž zgubi pri tem še toliko časa, da mu le malo ur za delo ostaja.

Če greš v nedeljo ali praznik po mestu in javnih sprehajališčih, kdo ti je tam najbolj nališpan? Zopet čevljarji, krojači itd. z svojo družino; zvečer najdeš zopet največ takih „rokodelcev“ po gostilnicah, iz katerih marsikteri taki domu gredo, da tudi drugi dan niso za delo. To velja zlasti, kar se tiče nedelj; vsak drug kristjan in tudi jud gre v ponedeljek na svoje delo, le rokodelci se drže stare pravice do „blaumontaga“, ki jih navadno zopet ravno toliko stane, kakor prejšnja nedelja.

Na ta način, se vé, da ne more biti zaslužek nikdar dosti visok in davek nikdar dosti nizek. Kak pa je navadno zaslužek takih „rokodelcev“? Pri čevljarju velja par možkih čevljev, ktere vsak pomagač lahko v enem dnevu naredi, 6½ do 7 gld., koliko pa so vredni? K večemu 3 gld. Krojač ti rajta od vsake obleke najmanj toliko, kolikor je blago vredno; nič boljše se ti ne godi pri drugih rokodelcih.

Kdo mi bo potem zameril, če dam to, kar potrebujem, delati tje, kjer mi je manj plačati za delo? Ali je dolžnost moja, plačevati zajutrke in večerje, bokale in vrčke svojemu krojaču, čevljarju itd., memo kterelega sem v gostilnici lačen, v nedeljnih in praznikih gledé obleke berač, vse druge dni pa gledé dela suženj ali hlapec? Med tem, ko n. pr. moj čevljar

zjutraj že prav kavalirsko zajutrka, se jaz pri trdem delu veselim pičlega kosila, ki je gotovo slabši od zajutrka, kterelega je prav po nepotrebnem moj krojač si privoščil. Zakaj ne bom potem dal čevljev delat na Grad v posilno delavnico, kjer me stanejo k večemu 4 gld. 50 kr., pa so ravno tako priležni in trdni, ali pa še bolj, kakor pri mestnem čevljarju, kjer me stanejo 7 gld.? Zakaj bom dajal krojaču od zimske suknje 16 do 20 gld. za delo, če mi jo v kaznilnici ravno tako lepo in dobro naredi za 6 do 8 gld.?

To — se vé da — ne velja o vseh rokodelcih, a vendar jih je lepo število v Ljubljani, ki tako delajo, potem pa tožijo, „da ne gré“. V resnici marljivih, delavnih in štedljivih, rokodelcev, ki se noč in dan trudijo zá-se in za svoje, s tem se vé da nisem hotel zadeti. Sploh pa naj bo to le druga plat zvona, kar sem pisal „sine ira et studio“.

Tih mešan,

ki pa marsikaj gnjilega zapazi.

Poslano

Velečastiti gospod vrednik! Vsled § 19. tisk. post. smém zahtevati, da sledečo rečno popravo v prihodnjo številko Vašega lista sprejmete:

„V štev. 138 „Slovenca“ mi nekdo v izv. dopisu iz Šentvida nad Ljubljano očita, da po trikratnem vabilu nisem k seji krajnega šolskega sveta prišel in da tako svoje službino opravilo, za katero sem plačan, zanemarjam. — Ko okrajni šolski nadzornik nisem v nikakem službinem dotiku s sejami krajnih šolskih svetov, torej od šentvidskega nikakoršnega vabila nisem prejeti mogel in ga tudi prejel nisem. Tedaj je vse, kar se v onem dopisu o moji osebi pripoveduje, neresnično.“

Sè spoštovanjem

pl. Gariboldi

c. k. okrajni šolski nadzornik.

Eksekutivne dražbe.

30. nov. 3. N. Novak ovo, št. pet. predm. njiva (322 gl.) v Ljubljani. — 3. Fr. Bedenk-ovo

iz Podgorice (2280 gl.) v Brdu. — 2. Jož. Levstek ovo iz Sušja (440 gl.), — 2. Ant. Tekavč-ovo iz Spod. vasi (1365 gl.), obe v Ribnici. — 2. Primož Bučaj-ovo (705 gl.) v Ložu.

1. decemb. 3. Štef. Jerčinovič-ovo (750 gl.) — 3. G. Kastelic-ovo iz Dobre polj (1600 gl.), — 3. J. Bevčič-ovo iz Sp. Semoni (1100 gl.), vse v Bistrici. — 2. Janez Šenk-ovo iz Podpeč (1220 gl.) na Vrhniki. — 2. France Žontar-jevo iz Virmaž (4000 gl.) v Loki. — 1. Jan. Kapelnovo iz Nove Sušice (1606 gl.), — 1. Fr. Šarc-ovo z Slavine (1250 gl.), obe v Postojni.

2. decemb. — 3. J. Koprivnik-ovo iz Vel. vasi (1422 gl.) v Krškem. — 3. Jak. Simončič-ovo iz Brunske gore (495 gl.) v Ratečah. — 2. Ant. Stritof-ovo iz Blošice (630 gl.) v Ložu.

Telegrafične denarne cene

25. novembra.

Papirna renta 69 90. — Srebrna renta 74.45 — 1860letno državno posojilo 109 75. — Bankine akcije 994 — Kreditne akcije 233.75. — London: 110 45. — Srebro 105 25. — Ces. kr. cekini —, —, — Napoleon 8 90.

Denarstvene cene.

24. novembra.

	Denar.	Blago.
Državni fond.		
5% avstrijska papirna renta	70 —	70.10
5% renta v srebru	74 50	74.60
Srečke (lozi) 1854. l.	102.75	103 25
„ „ 1860. l. cel.	109.75	110. —
„ „ 1860. l. petinke	114.50	114 50
Premijski listi 1864. l.	138.75	139. —
Zemljiščine odveznice.		
Štajarske po 5%	93.50	94. —
Kranjske, koroške in primorske po 5%	86 50	—
Ogerske po 5%	7.780	78.50
Hrvaške in slavonske po 5%	79.75	80 15
Sedmogradske po 5%	74 75	75 75
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	994	996
Unionske banke	117.25	117.50
Kreditne akcije	235.25	235.50
Nižoavstr. eskomptne družbe	930. —	940. —
Anglo-avstr. banke	147. —	147.25
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gld. a. v.	168. —	168 50
Tržaške „ 100 „ k. d.	107. —	107.50
„ „ 50 „ „ „	52. —	54. —
Budenske „ 40 gld. a. v.	23. —	25 50
Salmove „ 40 „ „ „	32. —	33. —
Falff-jeve „ 40 „ „ „	24. —	25. —
Clary-jeve „ 40 „ „ „	26.25	26.50
St. Genois „ 40 „ „ „	25.50	26.50
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	22. —	23.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	22 50	23 50
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.26	5.37
Napoleonov	8.91½	8 92
Srebro	105 15	105 25

(54—7)

Ces. dvorna kralj. livarna

za zvonove in metale

I. Hilzerja & sinov

v Dunajskem Novem mestu

(Ignaz Hilzer & Sohn in Wiener-Neustadt)

se priporoča na naročevanje **zvonov vsake teže in vsakega glasa** ter tudi za vsake izdelke iz vlitiga metala.

Za pred odločeni glas ali čisto harmonični akord naročenega zvonovja (več zvonov) se daje poroštvo. Zvonovom se pridaja tudi vsa druga oprava, jarmi iz lesa ali železa po najboljši in najnovejši šegi narejeni, tako da se veliki in težki zvonovi prav lahko gonijo, ker tekó po zobcih na novo iznajden način; tudi se lahko presučejo, kedar koli treba, brez posebne naprave, tako da zvonovi dalje trpe in mnogo lepše pojó. Tudi se zvonovi tako vredijo, da se pri zvonjenji vsi lepo vjemajo in kembliji drug za drugim v lepem redu bijejo. Za tako vredenje je iznašla ta livarna novo sistemo, po kateri vsak novo opravljeni zvon, pa tudi vse zvonove v zvoniku en sam človek v kakih urah po zeló priprosti napravi brez vseh stroškov tako vrediti more, da zvonovi enako, hitreje ali pa bolj počasi tekó.

Naročila se izgotovljajo natančno in po ceni. Zarad plače so ugodni pogoji. Kar ta livarna obstoji, 33 let, je vtila 2930 večih zvonov, ki so tehtali 12800 centov.

Pri Dunajski razstavi l. 1873 2 medaliji za napredek za 8 zvonov s skupno težo 300 centov, vlitih za votivno cerkev na Danaji in razstavljenih.

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.